

पूर्त n.: तस्मादिच्छ्य पूर्वश्च धर्मो दावपि नश्यतः 13, 15. पूर्त heisst eine von Kamalākara verfasste Schrift über Brunnengraben u. s. w. Verz. d. B. H. No. 1223. Nach ÇANDAR. im ÇKDU. ist पूर्त auch = पालन *das Hüten, Bewachen*. — Vgl. इष्टापूर्त *Streben und Lohn*; in der späteren Literatur aber *Opfer und andere verdienstliche Werke* (इष्टापूर्तसंपूर्ति NAISS. 17, 160). Vgl. पौर्त, पौर्तिक.

पूर्ति (wie eben) f. 1) *Füllung, Vollmachung* MED. t. 33. Vop. 9, 53. 10, 3, v. l. 11, 7. पाद° P. 6, 1, 134. Sch. H. an. 7, 9. — 2) *Gewährung; Lohn, Belohnung*: विद्याभिर्गीर्भिरभि पूर्तिमश्याम् RV. 6, 13, 6. देवी पूर्तिर्दक्षिणा देवयज्ञ्या 10, 107, 3. मा पूण्यपूर्त्या विराधि TS. 1, 2, 2, 2, 4, 3, 1. पूर्तिकाम (पू + काम) adj. *Gewährung —, Lohn wünschend* AV. 7, 103, 1.

पूर्तिन् adj. von पूर्त gaṇa इष्टादि zu P. 5, 2, 38. *einer, der das Pörtaverdienst hat*: यज्ञेन वा इष्टी पक्वेन पूर्ति TS. 1, 7, 2, 3. य एष श्रोदनः पच्यते तेन पूर्ति KĀTJ. 8, 13. पूर्ती श्राद्धे P., Sch.

पूर्हार (2. पूर + हार) f. *Stadthor* AK. 2, 2, 16. पूहार (2. पूर + हार) n. *dass.* AK. 3, 4, 3, 33. H. 981. पूर्ति (2. पूर + प) m. *Herr der Burg, — Stadt* RV. 1, 173, 10. पूर्व and पूर्व s. पूर्व, पूर्व. पूर्व (2. पूर + भिद्) adj. *Wehren —, Burgen brechend* RV. 3, 34, 1. 51, 2. 8, 33, 5. 9, 88, 4.

पूर्निघ्न (2. पूर + भिघ्न) n. *das Zerbrechen der Wehren, — Burgen* RV. 1, 112, 14.

पूर् (von 1. पूर) adj. *zu füllen, zu befriedigen*: श्रपूर्या पूरयन्निच्छामायाषापि न शक्नुयात् MBu. 12, 514.

पूर्णा (2. पूर + यान) AV. PRĀT. 3, 83. adj. *zur Feste* (nämlich der himmlischen Welt) *führend*: पृथिभिः AV. 18, 1, 54. 4, 63.

पूर्व (auch पूर्ब) s. पूर्व. पूर्व (पूर्व AK. 3, 4, 34, 136. MĒD. b. 6 und auch sonst) 1) adj. (f. श्रा) mit pronom. Decl.; abl. auch पूर्वात्, loc. auch पूर्वे, nom. pl. auch पूर्वाम् gaṇa सर्वादि zu P. 1, 1, 27. P. 7, 1, 16. 1, 1, 34. Vop. 3, 9. 12. 37. mit einem abl. verbunden P. 2, 3, 29. Vop. 3, 21. mit seinem subst. componirt P. 2, 1, 58. a) *der vordere; östlich* (पूर्वा sc. दिग्म् *Osten*) AK. 3, 4, 34, 136. H. 167. an. 2, 532. MĒD. b. 6. HALĀJ. 1, 101. यस्मिन्ब्रह्मा रात्रिं पूर्व एति RV. 4, 30, 8. रथं पूर्वं कर्दपरे ब्रह्मवासेम् 5, 31, 11. Fuss AV. 10, 4, 3. Zitzen TBa. 2, 1, 8, 1. कनिष्ठपूर्वाः ÇĀKṢ. Çr. 4, 15, 8. KĀTJ. Çr. 16, 2, 4. पूर्वपञ्चाङ्गादिदेशौ AK. 2, 8, 3, 8. H. 1228. subst. *Vordertheil*: पूर्व कायस्य P. 2, 2, 1. Sch. अनवरतधनुर्स्यास्फालनक्रूरपूर्व (गात्र) ÇĀK. 37. नासा° TAİK. 2, 8, 37. instr. pl. fem. etwa *vorn, vorwärts*: प्र पूर्वाभिस्तिरते राष्ट्रि प्रूरैः RV. 1, 104, 4. 5, 48, 2. पूर्वम् *voran* ĪÇOP. 4. R. 6, 1, 8. — पूर्व अर्थे रजसः *östlich* RV. 1, 92, 1. AV. 11, 2, 25. 5, 6. ÇAT. Ba. 10, 6, 4, 1. KĀTJ. Çr. 9, 4, 3. 4, 7, 19. उत्तर° 5, 9, 20. 8, 3, 5. दक्षिणा° 4, 7, 10. 25, 13, 31. ĀÇV. GRH. 4, 4. पूर्वी यज्ञमानात् *östlich von* LĀTJ. 4, 10, 25. तीरे SUND. 2, 12. समुद्र (vgl. पूर्वसमुद्र, °सागर, पूर्वाम्बुधि) M. 2, 22. दिग्म् MBh. 8, 3762. 3768. R. 1, 63, 1. ÇATr. 14, 128. SIDDH. K. zu P. 1, 1, 28. °यायिन् SŌRJAS. 1, 29. 54. पूर्वपश्चिमा 3, 4. पूर्वपश्चायतावेतो MĀK. P. 54, 24. पश्चिमोत्तरपूर्वः (पुरद्वारैः) M. 5, 92. विजित्य पृथिवीं सर्वां स पूर्वापरदक्षिणाम् MBh. 3, 15255. — b) *früher, vorherig, vorhergehend vor* (abl.); *alt, her-*

IV. Theil.

kömmlich, bisherig; pl. subst. *die Alten, Altvordern* (Gegens. अग्र, अवर, उपर, उत्तर, पश्चिम, नच्यंस्, नून, द्वितीय); = श्रादि. श्राद्य, अग्र, पूर्वञ्च AK. 3, 2, 30. 3, 4, 34, 136. H. 1459. H. an. MĒD. HALĀJ. 4, 22. तान्पूर्व्या निविदा हूमके वयम् RV. 1, 89, 3. 96, 2. पूर्वा विश्वस्मादुर्वनादबोधि 123, 2. श्रातो पूर्वामाहसु स्वसृणामपरा पूर्वामभ्येति पश्चात् 124, 9. 126, 5. 141, 5. जरितारः 175, 6. करणानि 4, 19, 10. मानुषात्पूर्वः 2, 3, 3. पितरः 6, 22, 2. ऋषयः 7, 29, 4. 5, 25, 2. न ते पूर्वं मघवन्नापरासो न वीर्यं नूतनः कश्चनपि 42, 6. पूर्वः पूर्वा यज्ञमानो वनीयान् 5, 77, 2. 6, 69, 6. 7, 22, 9. 8. 20, 15. 27, 10. 10, 15, 2. अग्रे पूर्वं धातरेः अर्थमेतमन्वावरिवुः 10, 51, 6. AV. 9, 5, 27. 10, 3, 3. 11, 5, 5. VS. 13, 31. 31, 20. राका पूर्वा शसेत् AIR. Ba. 3, 37. 6, 20. 7, 33. ÇAT. Ba. 1, 6, 4, 3. न पूर्वं नापरे जनाः 13, 5, 2, 14. 12, 1, 2, 23. 3, 5, 1. 14, 4, 2, 2. 7, 4, 1. 9, 1, 10. KĀTJ. Çr. 2, 8, 1. 1, 1. 9, 13, 3. M. 1, 10. असमृद्धि 4, 137. °भुक्ति 8, 252. Hip. 3, 18. MBh. 3, 1063. R. 1, 25, 9. 31, 3. जनन KUMĀRAS. 1, 54. नासमीदृश परं स्थानं पूर्वमायतनं त्यजेत् Spr. 903. ÇĀK. 41, 11. °चित्तन RĀGA-TAR. 5, 200. अर्द्धे पूर्वं AK. 3, 3, 20. संध्या M. 2, 101. fgg. 4, 98. MBh. 1, 657. पूर्वं मनीषिणाः M. 2, 89. 3, 37. 9, 267. BHAG. 4, 15. MBh. 1, 7178. RAGH. 1, 4. KĀTJ. 4, 10. धियमाणो तु पितरि पूर्वेषां निर्वपेत् M. 3, 220. R. 1, 42, 2. 2, 2, 4. 73, 17. 18. RAGH. 1, 67. 5, 14. ÇĀK. 49. KĀTJ. 32, 116. MĀK. P. 21, 92. मत्पूर्वैः पुरुषैः कृतम् *die vor mir gelebt haben* 133, 14. मत्पूर्वः *mein älterer Bruder* R. GORR. 2, 93, 14. मामेन पूर्वः und मासपूर्वः *um einen Monat früher* P. 2, 1, 31. SIDDH. K. zu P. 1, 1, 30. पूर्वस्मिञ्कुर्ये देवगृहे *in dem früher leeren Tempel* VID. 171. In comp. mit dem praed., das seinen Accent bewahrt, P. 6, 2, 32. श्राब्द°, दर्शनीय° *der früher reich, hübsch war*, Sch. स्त्री° *der früher ein Weib gewesen ist* MBu. 5, 5939. 6, 4483. 4967 (wo wohl °पूर्वः zu lesen ist). Ueberaus häufig nach einem partic. praet. pass.: दृष्ट° *früher gesehen* N. 1, 13. 28. 23, 7. MBh. 2, 2344. R. 1, 9, 21. 3, 49, 25. 52, 36. अदृष्ट° N. 16, 22. R. 1, 9, 27. MĀKṢ. 90, 11. श्रुत° R. GORR. 1, 69, 22. ÇĀK. 95, 5. उक्त° R. 1, 58, 19. वनं न गतपूर्वं ते Siv. 4, 20. परिणीत° ÇĀK. 65, 23. ऊढ° 79, 15. 110, 17. चरित° 96. अपरिज्ञात° MBh. 13, 1591. अनास्वादित° R. 1, 9, 36. RAGH. 3, 54. अनामित° 11, 72. कृत° HIT. ed. JOHNS. 1, 114. विदित° PRAB. 91, 6. न निवर्तितपूर्वश्च कदाचिद्रणामूर्धनि MBh. 5, 7311. भूत° P. 5, 3, 53. 6, 2, 22. ANĀ. 8, 21. BRAHMAN. 1, 22. अज्ञतभूतपूर्व P. 3, 1, 97. Sch. अभूत° R. 1, 9, 20. पीतसोमपूर्व M. 11, 8. — compar. पूर्वतर° RV. 1, 113, 11. काल MBh. 5, 3768. अर्द्धे पूर्वं पूर्वतरे यति AK. 3, 5, 20. पूर्वतरः कश्चित्साखा BHĀG. P. 4, 28, 51. पितामहाः पूर्वतराश्च तेषाम् R. GORR. 2, 118, 30. वतो जनाः पूर्वतरे R. SCHL. 2, 109, 34. — पूर्वम् adv. *vormals, früher, zuerst, zuvor, vorher*: यम् पूर्वमाहुर्वे तमिदं ऊर्वे RV. 2, 37, 2. 1, 30, 9. AV. 4, 35, 2. 37, 1. 8, 1, 10. AIR. Ba. 3, 32. M. 8, 354. fg. BRAHMAN. 1, 20. MBh. 2, 1423. R. 1, 1, 22. SŌRJAS. 1, 44. RAGH. 4, 2. ÇĀK. 82, 9. 143. KĀTJ. 2, 68. 32, 172. MĀK. P. 62, 15. PARĪKĀT. 45, 2. पूर्वं क्वपि सखा मे ऽसि (praes.) संबन्धी च जनाधिप। अत उर्ध्वं तु भूयस्त्वं प्रीतिमाकर्तुमर्हसि ॥ N. 25, 11. कालाग्रिना यथा पूर्वं त्रैलोक्यं दक्षते ऽखिलम् R. 1, 65, 16. पद्मे नाम निधिः पूर्वं मयस्य भवति MĀK. P. 68, 8. तं पूर्वमभिवादयेत् M. 2, 117. 3, 94. 204. JĀGṆ. 1, 247. R. 2, 72, 9. अर्द्धे पूर्वमर्द्धे पूर्वमित्यन्योऽन्यं निजघ्नतुः SUND. 4, 18. MBh. 7, 1307. PARĪKĀT. 51, 18. II. 318. पूर्वं दोषानभिख्याप्य M. 8, 208. पूर्वं भोजं (oder भुञ्जति) ब्रजति P. 3, 4, 24. पूर्वम् — ततस् M. 2, 60. 5, 139. Siv. 3, 18. R. 1, 12, 21. ÇĀK. 189. पू-

53*